Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B)

Bureauonderzoek/Archeologienota

Sander Jansen
Miel Schurmans
Koen Hebinck

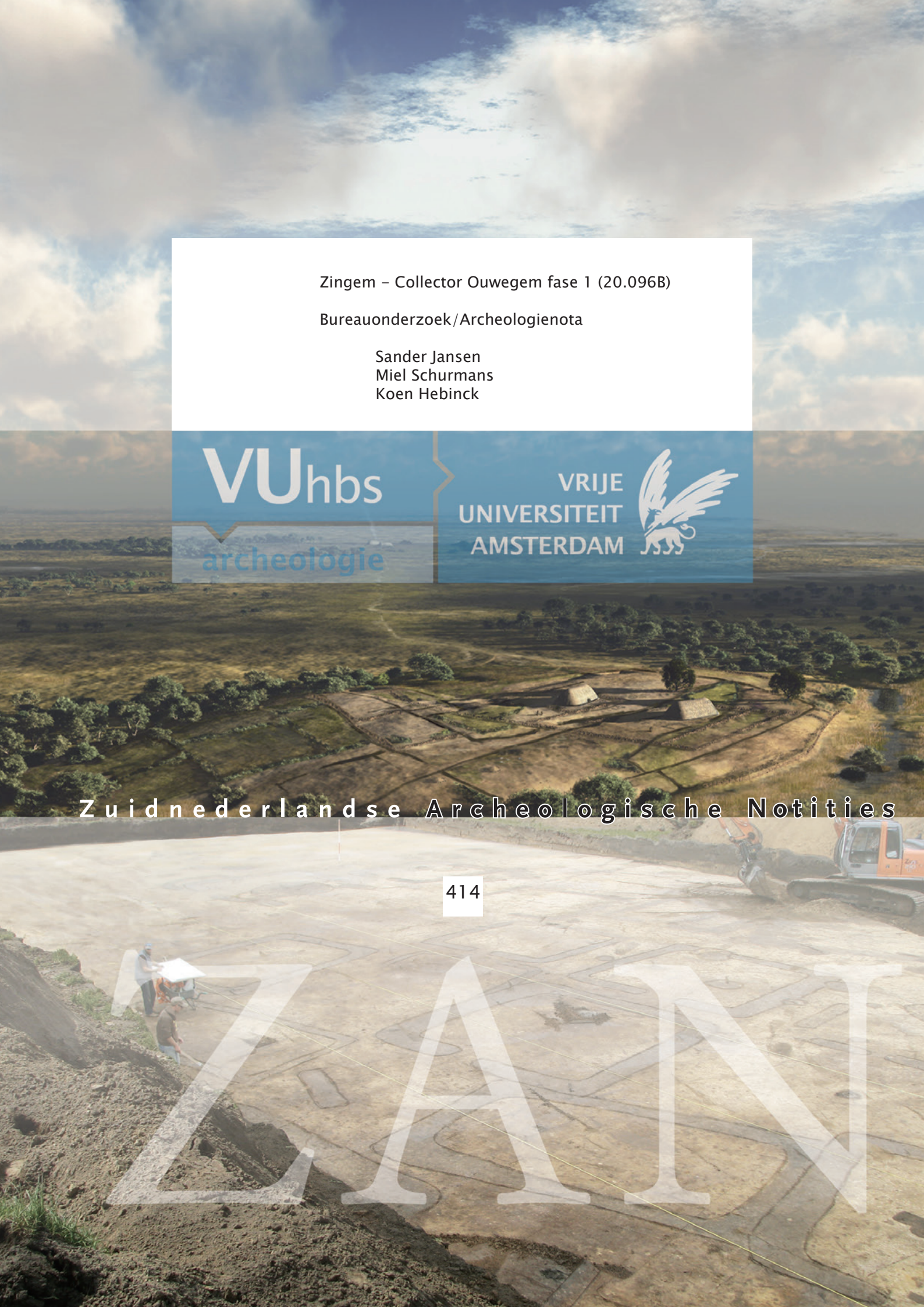

Zingem - Collector Ouwegem fase 1 (20.096B)
Bureauonderzoek / Archeologienota

KOEN HEBINCK
MIEL SCHURMANS
SANDER JANSEN

Zuidnederlandse Archeologische Notities

414

Amsterdam 2016
VUhbs archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUhbs archeologie, Amsterdam

COLOFON

Opdrachtgever:	Aquafin
Project:	Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (**20.096B**)
Uitvoerder:	VUhbs archeologie (OE/ERK/Archeoloog/2015/00004)
Plaats documentatie:	VUhbs archeologie
Projectcode:	2016L216
Erkend archeoloog:	Miel Schurmans (OE/ERK/Archeoloog/2015/00026)
Coördinaten:	
west:	94.500 / 178.600
noord:	95.400 / 178.600
oost:	96.250 / 178.150
zuid:	95.400 / 178.150
Provincie, gemeente:	Oost-Vlaanderen, Zingem

Datum:	10 - 14, 27-28 oktober, 19 december 2016
Auteur:	drs. K.A. Hebinck, S. Jansen MA en drs. M.D.R. Schurmans
Illustraties:	drs. K.A. Hebinck, A. Huijsmans MA

ISBN: 978-90-8614-377-1

Relevante thesaurithermen:
bureauonderzoek, Romeinse tijd

©VUhbs archeologie, Amsterdam, december 2016
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

INHOUD

1	INLEIDING	4
	1.1 Kader en motivatie	4
	1.2 Plangebied en geplande werkzaamheden	5
	1.3 Verstoorde zones	6
	1.4 Archeologische voorkennis	6
	1.5 Doel en vraagstelling van het onderzoek	6
	1.6 Opzet van het rapport en motivatie bronnenmateriaal	7
2	ONDERZOEK (ASSESSMENT)	8
	2.1 Aardkunde (Bodem en landschap)	8
	2.1.1 geologische ontwikkeling	8
	2.1.2 bodem en reliëf binnen het plangebied	9
	2.2 Historische en cartografische gegevens	15
	2.3 Archeologische gegevens	18
	2.4 Archeologische verwachting / synthese	22
	2.5 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek	22
	2.6 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek	23
3	LITERATUUR	24
4	PLANNENLIJST PROJECTCODE 2016L216	25

BIJLAGEN

1 Overzicht van archeologische perioden
2 Plangebied op de kadasterkaart
3 Diepte geplande ingrepen (1/4)
4 Diepte geplande ingrepen (2/4)
5 Diepte geplande ingrepen (3/4)
6 Diepte geplande ingrepen (4/4)
7 Plannen van de werkzaamheden (dwg)

I INLEIDING

I.I KADER EN MOTIVATIE

In het kader van rioleringswerkzaamheden heeft VUhbs archeologie een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Zingem - Ouwegem (20.096B). Op deze locatie worden riolerings- en collectorwerkzaamheden uitgevoerd, waarbij de bodem en eventueel aanwezige archeologische resten zullen worden verstoord.

Het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013, artikel 5.4.1 stelt dat bij de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem in een plangebied dat niet gelegen is in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones of in een beschermde archeologische site, een archeologienota wordt toegevoegd wanneer de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m2 of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m2 of meer bedraagt. Het plangebied en de oppervlakte van de ingrepen overschrijden deze criteria (zie *infra*). Het plangebied is niet gelegen in een zone waarin geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt.

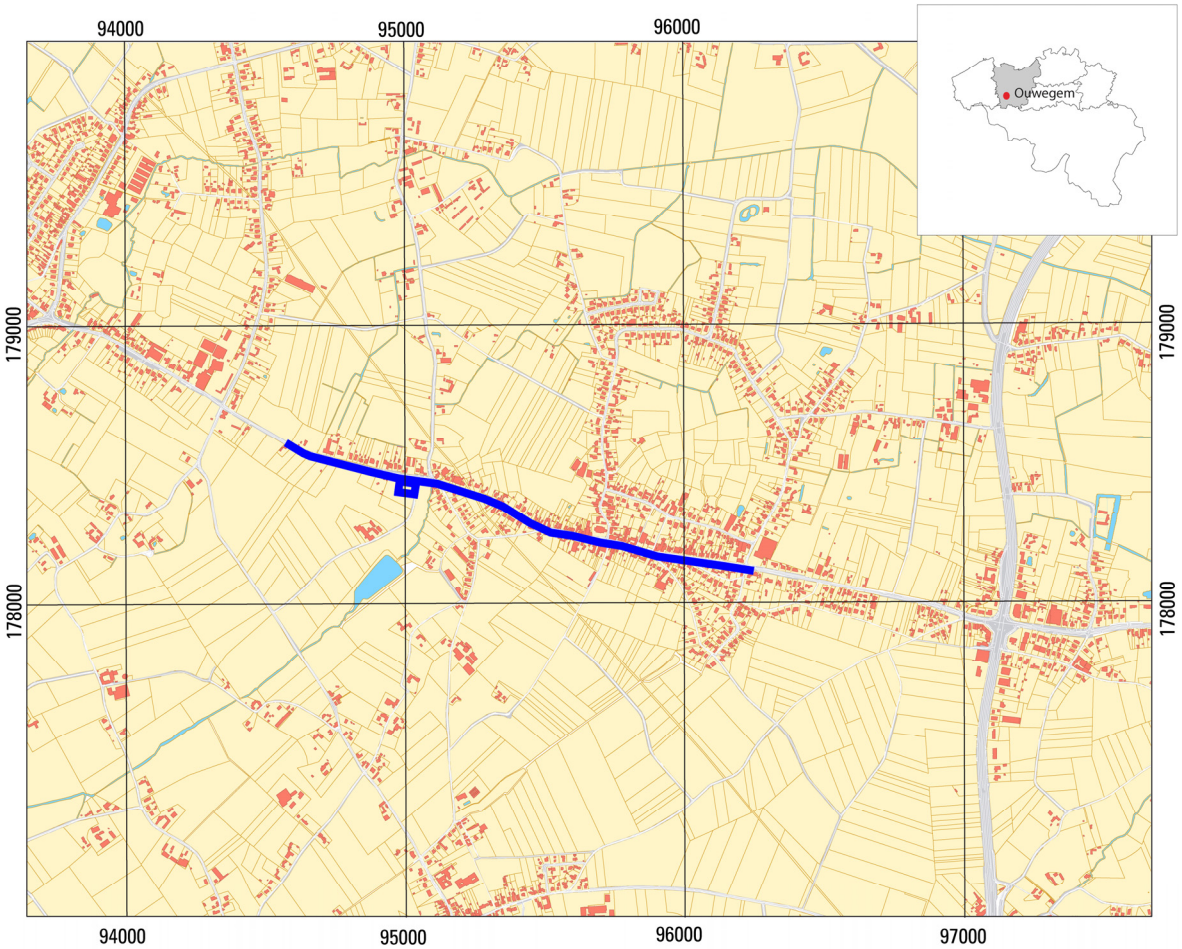

Fig. 1.1. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Plangebied (blauw) op kaart van de gemeente Zingem en de locatie van het plangebied in België.

Fig. 1.2. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Plangebied (blauw) op de topografische kaart van de gemeente Zingem en de locatie van het plangebied in België. Bron: ngi.be.

1.2 PLANGEBIED EN GEPLANDE WERKZAAMHEDEN (BIJLAGE 3 – 6)

Het plangebied omvat een groot deel van de Ouwegemsesteenweg (N435) ten zuiden van Ouwegem. Het tracé vangt aan op de kruising Ouwegemsesteenweg - Beertgemsestraat en volgt in westelijke richting de Ouwegemsesteenweg nr. 221.

zone	verstoring	diepte onder maaiveld
Ouwegemsesteenweg	bestrating	tot 0.50 m
	1800 m nieuwe riolering	1.50 tot 2.50 m
perceel 381c	Pompstation	5.20 m
perceel D352b	Grondverbetering (2391 m²)	30 -40 cm

Tabel 1.1. Zingem – Ouwegem (20.096B). Overzicht van de geplande werkzaamheden per straat.

Wegeniswerken

Binnen de projectzone wordt de wegenis afgebroken en naar nieuw efficiënter ontwerp, binnen de huidige percelering, heringericht.

Terrein voor grondverbetering

Binnen de werken wordt een terrein voor grondverbetering ingericht in een deel van perceel D352b (bijlage 2). De oppervlakte van dit terrein bedraagt 2391 m². Op dit deel van het perceel zal de teelaarde afgegraven worden tot op een diepte van ca. 30 á 40 cm onder maaiveld. Daarna wordt geotextiel aangebracht. Het volledige pakket teelaarde wordt opzij gezet. Het terrein zal gebruikt

worden voor het tijdelijk stockeren van de gronden die uit de rioleringswerken voortvloeien. Het perceel is momenteel in gebruik als grasland.

De oppervlakte van het plangebied bestaat voornamelijk uit de lengte van de uit te graven rioolsleuven en de aan te leggen bestrating en rooilijnbreedte. De lengte van het plangebied komt uit op ca. 1800 m. De oppervlakte van zowel het plangebied als de bodemingreep bedraagt ca. 20.391 m^2.

Doordat de oppervlakte van het plangebied groter is dan 3000 m^2 en de oppervlakte van de bodemingreep groter is dan 1000 m^2, is het volgens het nieuwe archeologiedecreet nodig een archeologienota bij de vergunningsaanvraag te voegen.

Kadastrale gegevens
Zingem, Ouwegem 2de Afdeling Sectie B
Ouwegemsesteenweg (N435)
Zingem, Huise, 3de Afdeling, Sectie B
perceel 381C
Kruishoutem, Wanneken-Lede 2de Afdeling Sectie D
Ouwegemsesteenweg (N435); 352b

Tabel 1.1. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). kadastrale gegevens plangebied (gemeente Zingem).

1.3 VERSTOORDE ZONES

Het plangebied is (gedeeltelijk) verstoord door de constructie van de bestaande wegen en rioleringsleidingen. De diepte van de verstoring hangt samen met de bestaande riolering. In tabel 1.3 is aangegeven wat de verstoringen en dieptes daarvan zijn. Door de aanleg van de bestaande straat en riolering is het aannemelijk dat de bodem verstoord is.

zone	verstoring en locatie	diepte onder maaiveld	opmerking
Ouwegemsestraatweg	straat	0.5 m	zal opgebroken worden
	bestaande riolering	1.00 tot 2.00 m	zal opgebroken worden

Tabel 1.3. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Verstoorde zones per straat.

1.4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het plangebied valt een vondstmelding uit de Centrale Archeologische Inventaris. Het gaat om melding 503.830, die omvat een vondstenconcentratie van Romeins aardewerk, *tegulae* en *imbrices*. De vondst wordt in hoofdstuk 2 verder besproken.

1.5 DOEL EN VRAAGSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek als geheel is het opsporen en in kaart brengen van de eventueel in het onderzoeksgebied aanwezige archeologische vindplaatsen. Allereerst dient door middel van het bureauonderzoek aan de hand van bestaande bronnen informatie verworven te worden over bekende of te verwachten archeologische resten en/of sporen.
De vraagstelling van het bureauonderzoek is als volgt:

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Wat is de geologische opbouw van het plangebied?

- Wat zijn de bekende en verwachte archeologische resten en/of sporen binnen het onderzoeksgebied? Wat is bekend van het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van deze resten?
- Wat is de impact van de geplande werken?

1.6 OPZET VAN HET RAPPORT EN MOTIVATIE BRONNENMATERIAAL

De verslaglegging is per uitgevoerd onderdeel van het onderzoek samengesteld. In hoofdstuk 2 zullen de resultaten (assessment) van het bureauonderzoek worden beschreven. voor wat betreft de historische gegevens is gebruik gemaakt van de beschikbare literatuur - voornamelijk online (zie literatuur). De historische cartografische bronnen (Vandermaelenkaart, Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen en Poppkaart) zijn geraadpleegd via de raadpleegdienst voor historische cartografie (Agiv). De bodemkundige kaarten zijn geraadpleegd op de website www.dov.vlaanderen.be. De bekende archeologische gegevens zijn opgezocht op de Centrale Archeologische Inventaris.

2 ONDERZOEK (ASSESSMENT)

2.1. AARDKUNDE (BODEM EN LANDSCHAP)

2.1.1 GEOLOGISCHE ONTWIKKELING

Zingem ligt op de grens tussen de westelijke uitlopers van de Vlaamse Vallei in het noorden en de Vlaamse zandleemstreek in het zuiden. De Vlaamse Vallei en de westelijke uitlopers daarvan die gevormd worden door de dalen van de Leie en de Schelde is een depressie die grotendeels is gevormd door fluviatiele processen en voornamelijk in het Laat-Pleistoceen is opgevuld.[1] De Vlaamse Vallei vormt hierdoor een relatief vlak gebied waar in de omgeving van Zingem het maaiveld op een hoogte van circa 10 m TAW ligt. Het gebied tussen de dalen van de Schelde en de Leie kent meer reliëf en ligt duidelijk hoger. De grens tussen deze gebieden is in de omgeving van Zingem herkenbaar aan de duidelijke steilrand. De Ouwegemsesteenweg volgt ongeveer deze steilrand. Het Tertiaire substraat wordt binnen het plangebied gevormd door de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen (fig. 2.1). Dit zijn mariene afzettingen die dateren uit het Vroeg-Eoceen en voornamelijk bestaan uit heterogene, zandige tot siltige afzettingen.[2] Ten zuiden van het plangebied komen nog de jongere afzettingen van de Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke en de Formatie van Tielt voor. Ook dit zijn mariene afzettingen uit het Vroeg-Eoceen. Aan het eind van het Tertiair ontstaan onder invloed van tektonische opheffing een rivierstelsel, waardoor er, samen met hellingprocessen voornamelijk erosie plaats vindt en het moderne reliëf wordt gevormd.

Het daaropvolgende Quartair wordt gekenmerkt door een cyclische afkoeling tijdens de verschillende glacialen (fig. 2.2). Doordat een groot deel van het zeewater in vaste vorm werd opgeslagen in de ijskappen op en rond de polen daalde de zeespiegel sterk. De daarmee verlaagde erosiebasis zorgde ervoor dat sterke insnijding kon plaatsvinden door regen- en smeltwater. In deze periode werden de belangrijkste rivieren van België gevormd. De Vlaamse Vallei is tijdens de glacialen in verschillende fasen uitgeschuurd en ook weer opgevuld. Gedurende deze glacialen hebben de rivieren, door het toegenomen sedimentaanbod en piekafvoeren, een vlechtend rivierpatroon dat voornamelijk zand en grind afzette. Tijdens het Holsteinien is in de vallei al het systeem met verschillende actieve geulen ontstaan. De brede vorm en het diep uitgesneden karakter zou vooral dateren uit het Saalien. Maar ook in het laatste glaciaal, het Weichselien heeft aanvankelijk nog uitschuring gevolgd door een volledige opvulling plaatsgevonden.[3] Het dal van de Schelde is, doordat het is ingesneden in de hoger gelegen gronden van de Vlaamse Ardenne, relatief smal, al wordt het dal direct ten noorden van Zingem duidelijk breder.

In het gebied tussen de dalen van de Leie en de Schelde worden geen fluviatiele sedimenten afgezet. Op deze hoger gelegen delen bestaan de afzettingen uit de glacialen voornamelijk uit een dik pakket zandleem en leem. Deze sedimenten zijn overwegend door wind afgezet, maar deels door sneeuwsmeltwater en hellingprocessen omgewerkt en zijn de veelal (sterk) gelaagd. Deze afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Gent en Gembloux.[4]

Tijdens de huidige warme periode, het Holoceen (vanaf ca. 10.000 jaar geleden), keert de vegetatie terug en ontwikkelen zich bodems in het pleistocene sediment. De bodems die in dit gebied zijn ontstaan, zijn sterk gerelateerd aan het reliëf en de geomorfologie. Op de hogere, vlakkere delen zijn (zand)leembodems met een textuur-B-horizont te vinden. In de beekdalen komen voornamelijk natte klei- of leembodems zonder profiel voor.

---

[1] Bogemans 2007, 5.

[2] Jacobs 1999, 29.

[3] Bogemans 2007, 7.

[4] Gullentops *et al.* 2001, 161.

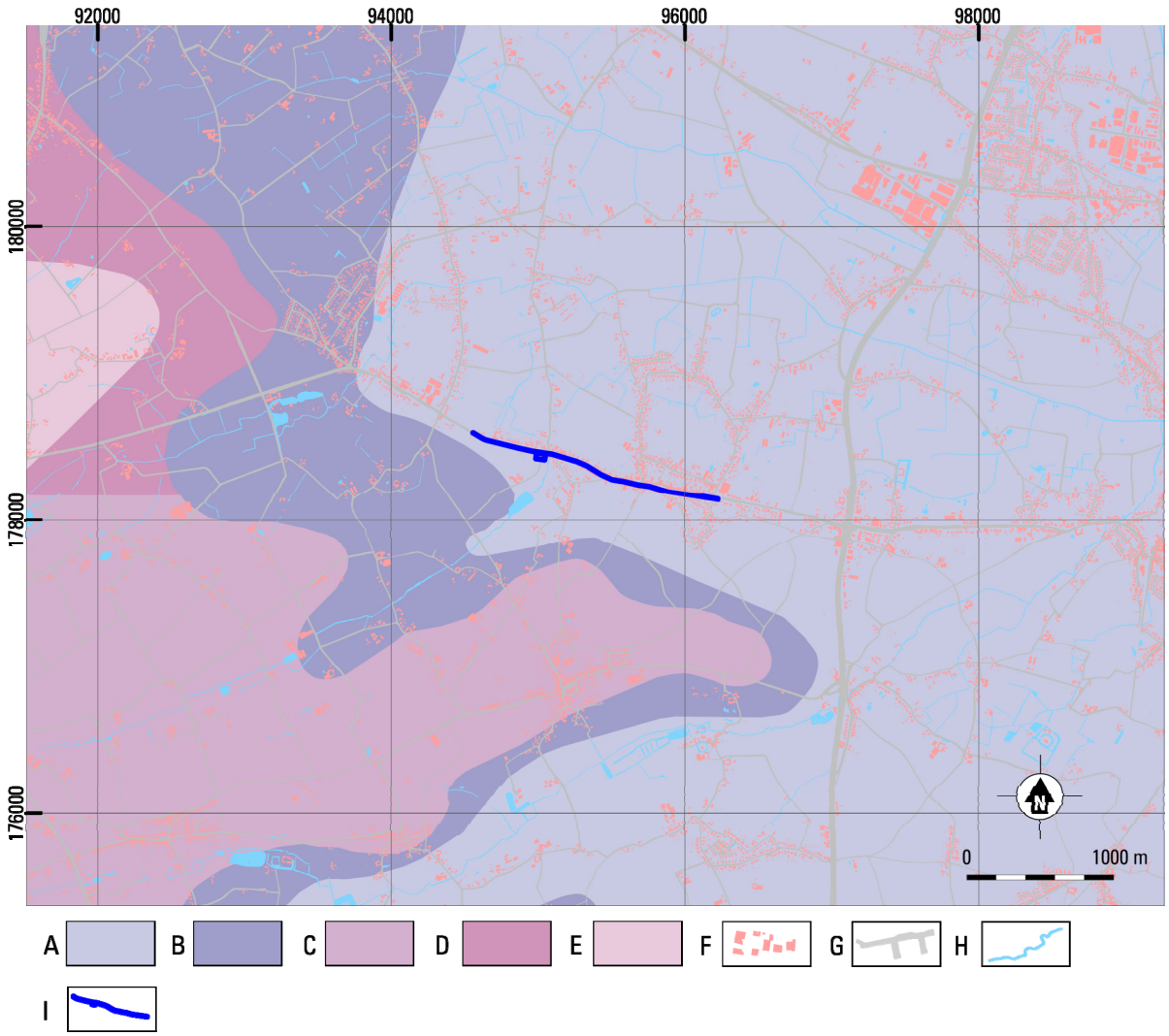

Fig 2.1. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Uitsnede van de Tertiairgeologische kaart van Vlaanderen. (bron: http://dov.vlaanderen.be)
A Formatie van Kortrijk, Lid van Moen. B Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke. C. Formatie van Tielt. D. Formatie van Tielt, Lid van Kortemark .E. Formatie van Tielt, Lid van Egem. F. Wegen. G. Bebouwing. H water; I Plangebied.

2.1.2 BODEM EN RELIËF BINNEN HET PLANGEBIED

Het plangebied behoort hydrografische gezien tot het Boven-Scheldebekken. Het plangebied wordt doorsneden door de Plankbeek. Het perceel waarop grondverbetering zal plaatsvinden ligt direct ten westen van deze beek. Op het DHM (fig. 2.3) is dit ingesneden dal van de Plankbeek goed te zien. Wat echter vooral opvalt op het DHM is de steilrand op de grens van het dal van de Schelde. De Ouwegemsesteenweg ligt ten zuiden van deze steilrand en loopt parallel hieraan. Ten noorden hiervan ligt het relatief vlakke dal van de Schelde op een hoogte tussen de 9 en 10 m TAW. Het zandleemgebied ten zuiden hiervan kent duidelijk meer reliëf. Naast het dal van de Plankbeek zijn nog enkele kleinere, zuid-noord georiënteerde dalvormige laagtes herkenbaar die vanaf de hoger gelegen rug ten zuiden van het plangebied aflopen naar het dal van de Schelde. Op het hoogteprofiel (fig. 2.4) zijn deze laagtes echter nauwelijks te onderscheiden. Het hoogste punt (20.2 m TAW) is te vinden in het uiterste westen van het plangebied. Het laagste punt (14.3 m TAW) ligt in het dal van de Plankbeek.

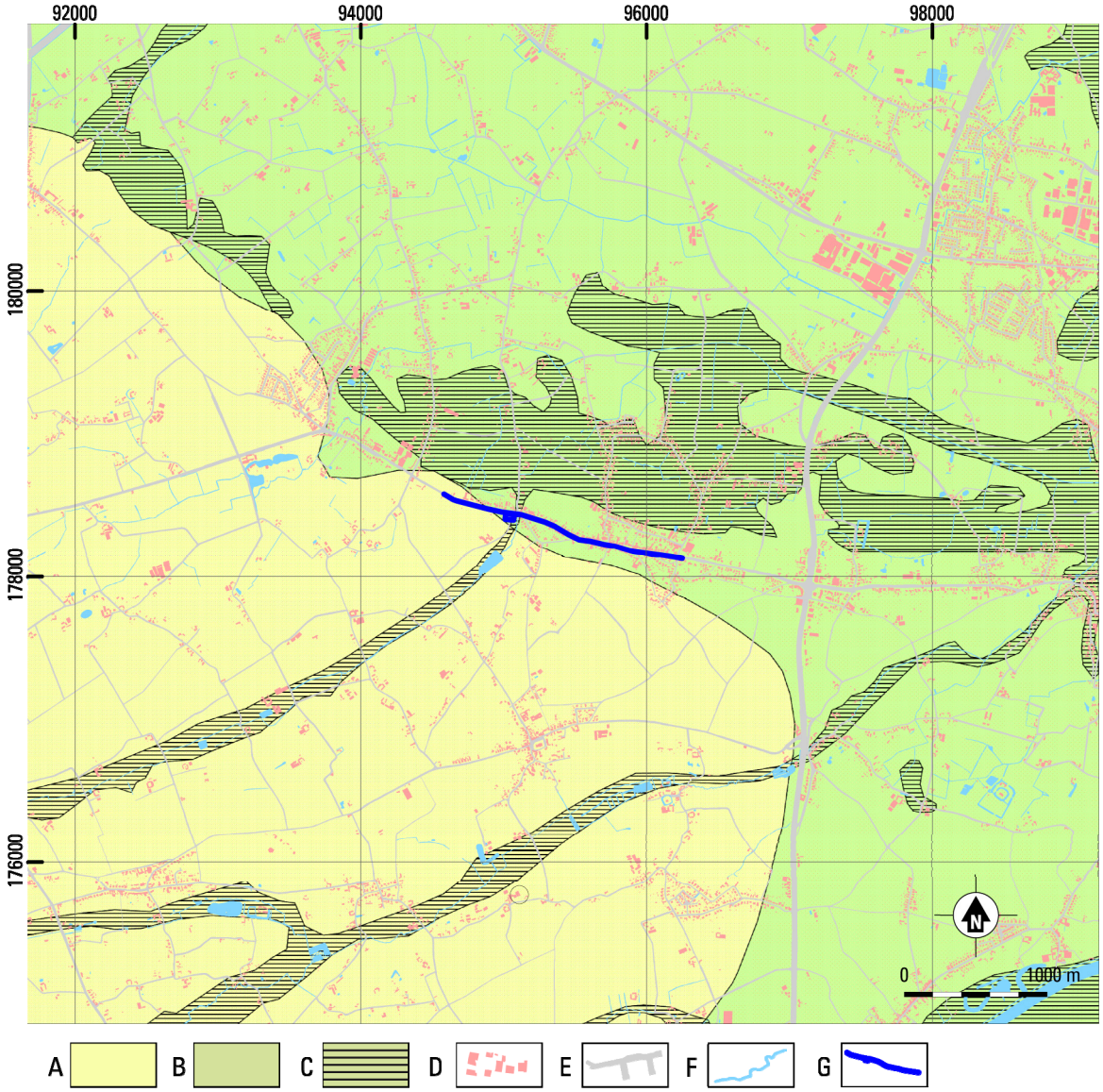

Fig. 2.2. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Uitsnede van de Quartairgeologische kaart van Vlaanderen. (bron: http://dov.vlaanderen.be)

A. Type 1: eolische afzettingen Weichselien. B. Type 3: eolische afzettingen Weichselien op fluviatiele afzettingen Weichselien. C. 3a: idem met holoceen fluviatiel dek. D. Bebouwing. E. Wegen. F. Water. G. Plangebied.

Volgens de bodemkaart (fig. 2.5) ligt het grootste deel van plangebied op een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Sbc). In het oosten en westen van het tracé is zou een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Scc) aanwezig zijn. Ten zuiden van het plangebied, hoger op de helling, zijn voornamelijk droge licht zandleembodems met een textuur B horizont (Pba) of een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Pbc) aanwezig als ook matig droge tot matig natte zandleembodems met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Lcc en Ldc) aanwezig. Ten noorden van het plangebied zijn in het dal van de Schelde vooral natte en matig natte zandleembodems zonder profiel of een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont gekarteerd. Uit deze verdeling is ook weer goed af te leiden dat het plangebied op de overgang ligt van het zandleemgebied naar het dal van de Schelde. De afzettingen zijn

hier iets zandiger doordat de afzettingen op de flank van het dal vooral bestaan uit verspoelde afzettingen die vanaf de hoger gelegen delen ten zuiden van het plangebied richting het dal zijn getransporteerd.

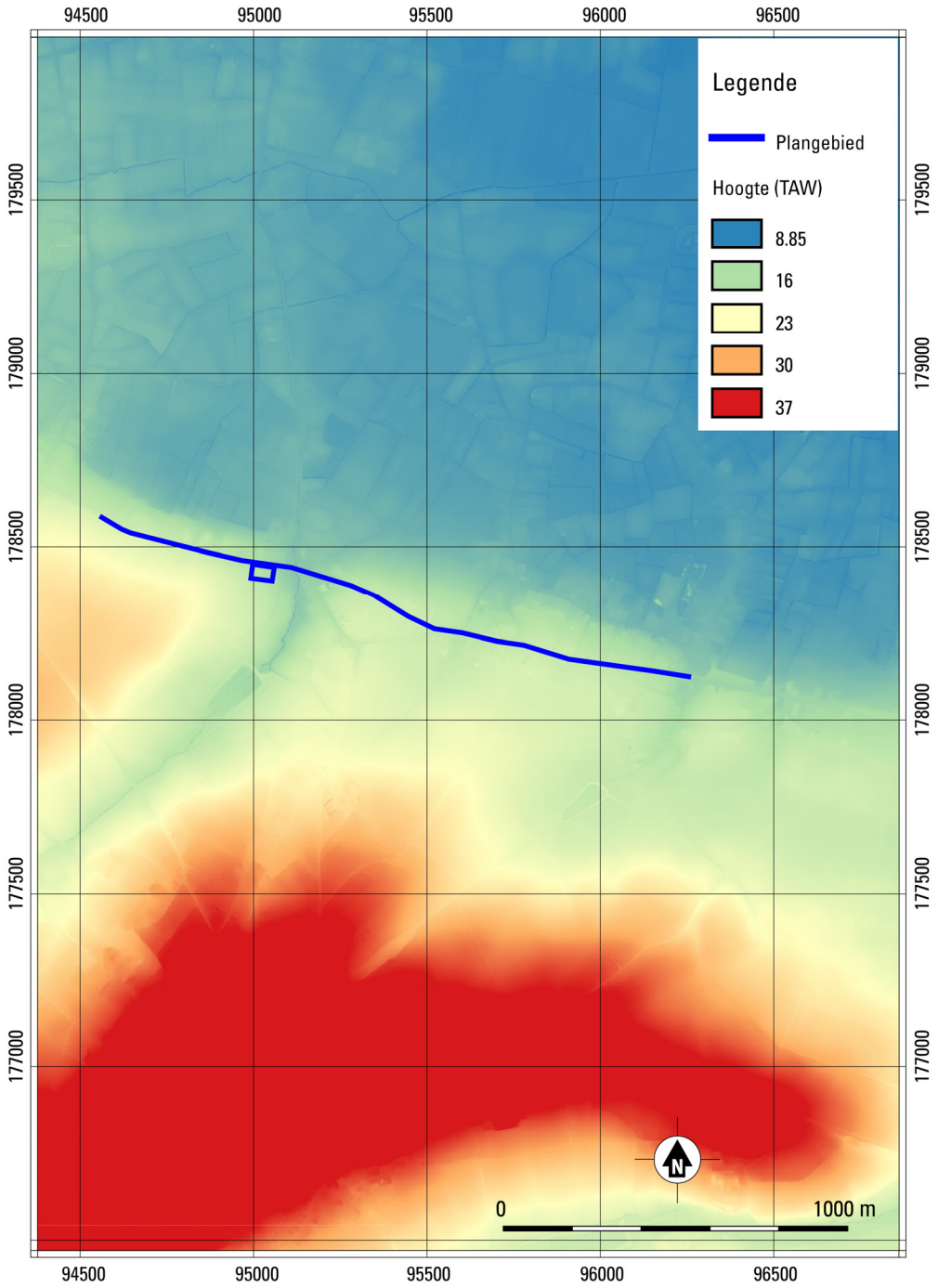

Fig 2.3. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Uitsnede van het DHM Vlaanderen.

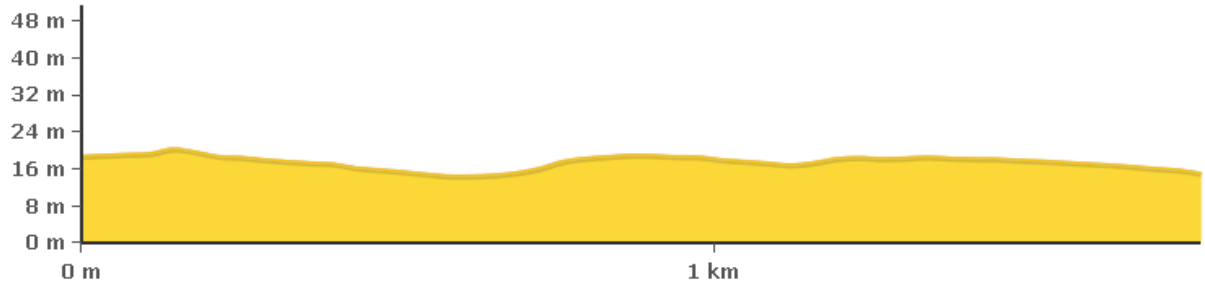

Fig 2.4. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). West-oost hoogteprofiel door het plangebied. (bron: www.geopunt.be).

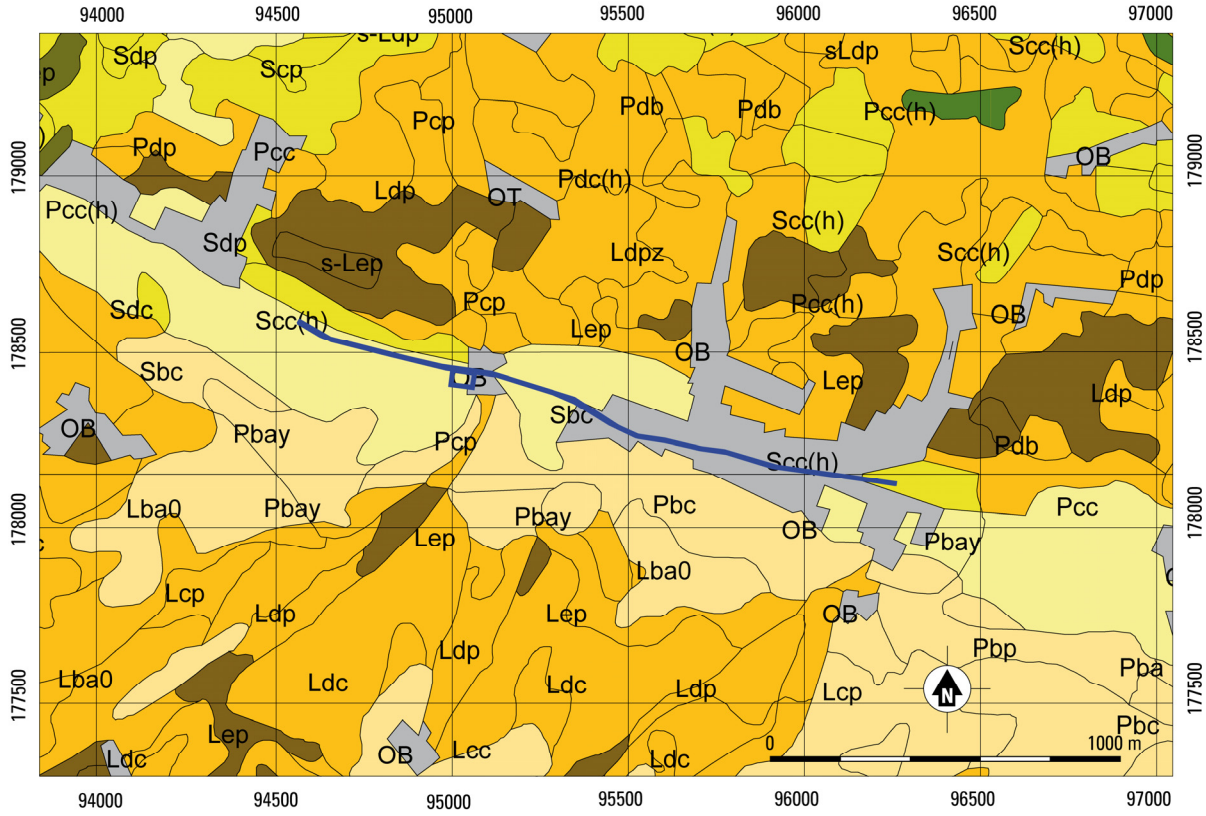

Fig 2.5 Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Uitsnede van de Bodemkaart van Vlaanderen. (bron: http://dov.vlaanderen.be).

De potentiële erosie op de percelen direct rondom het plangebied is zeer laag of verwaarloosbaar (fig. 2.6). Ook op het perceel waar grondverbetering gaat plaatsvinden is de potentiële erosie zeer laag. Dit geeft aan dat de bodems en de mogelijk aanwezige archeologische resten hier waarschijnlijk niet door natuurlijke erosie zijn aangetast. Slechts op enkele percelen direct langs de Ouwegemsesteenweg is de potentiële erosie iets hoger en valt het in de categorie laag. De percelen met een hogere erosiegevoeligheid zijn te vinden op de hoger gelegen gronden ten zuiden van het plangebied.

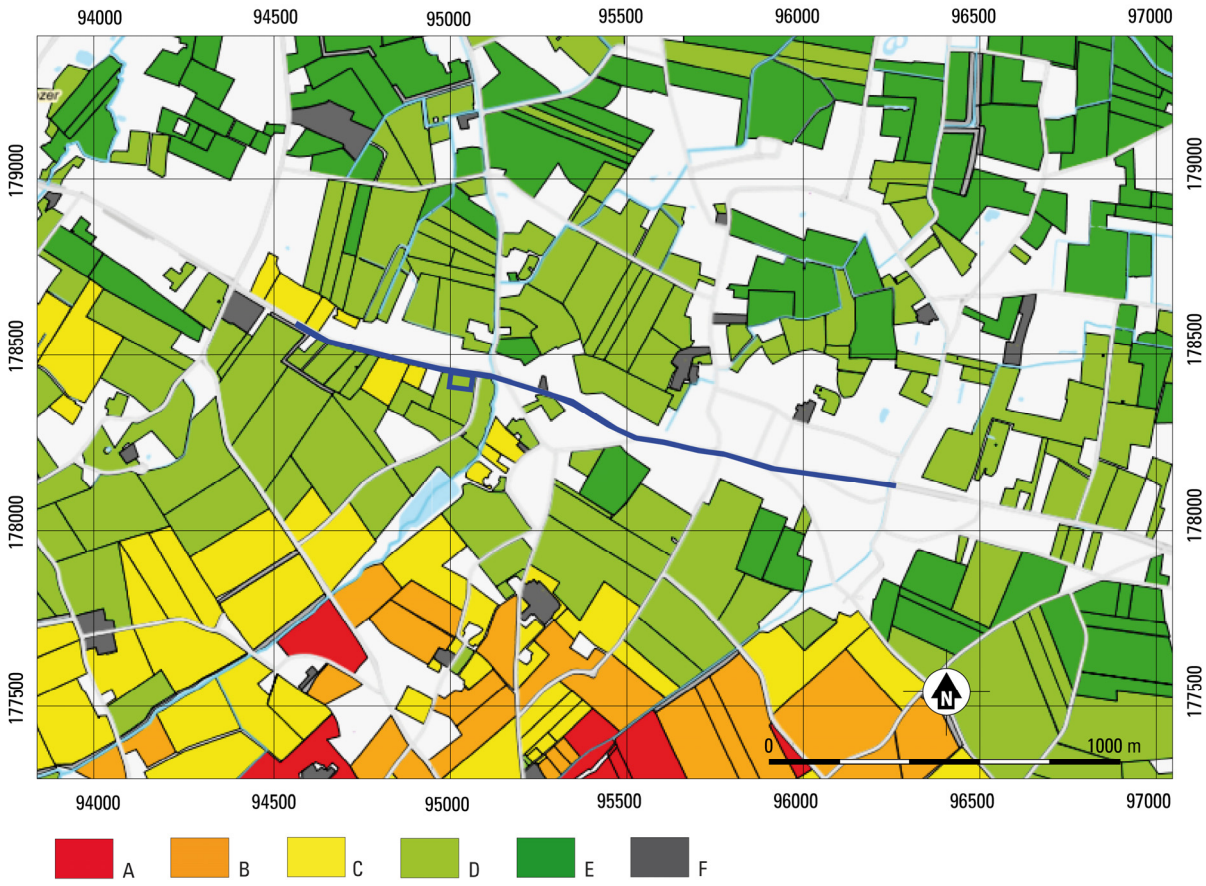

Fig 2.6 Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Uitsnede van de potentiële erosiegevoeligheidskaart per perceel 2016. (bron: http://dov.vlaanderen.be).

A. Hoog. B. gemiddeld. C. Laag. D. Zeer laag. E. Verwaarloosbaar. F. Niet van toepassing.

Fig 2.7. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Uitsnede van de bodembedekkingskaart. Schaal 1:10.000
A. Bomen. B. Gras, Struiken. C. Gras, Struiken (landbouwgebruiksperceel). D. Akker. E. Gebouw. F. Overig, afgedekt. G. Autowegen. H. Overig, onafgedekt. I. Plangebied.

2.2 HISTORISCHE EN CARTOGRAFISCHE GEGEVENS

De inventaris van Onroerend Erfgoed leert dat de plaats Ouwegem voor het eerst wordt vermeld in 830 als "*Aldinga-heim*", wat een Germaanse benaming is voor de residentie van de mensen van Aldo. De plaatsnaam wordt in een brief uit 1019-1030 mogelijk als abdijbezit genoemd van de Gentse Sint-Baafsabdij. Het gaat om het domein van Ouwegem (uillam aldengem), en wordt genoemd door abt Othelboldus aan de gravin van Vlaanderen, Otgiva, in een opsomming van goederen die door graaf Arnulf I en anderen van de abdij werden afgenomen. Als dorpsheerlijkheid was Ouwegem een leen van het Land van Gavere, welke indirect afhankelijk was van het grafelijk leenhof te Aalst. In de 15de eeuw is het dorp in het bezit van de families De Cockere en Van Maldeghem en in 1521 werd het aangekocht door Nikolaas II Triest. Iets meer dan honderd jaar later, in 1628, werd Ouwegem verheven tot baronie. Tot de 19de eeuw was het dorp, naast landbouw, ook een linnennijverheidscentrum. Omstreeks de 19de eeuw is deze overgaan op het maken van kant, wolweverijen en zagerijen.[5]

Op de Ferrariskaart (fig. 2.8) is te zien dat het landschap rond Ouwegem voornamelijk in gebruik was als akker of weiland. Ongeveer een derde van het gebied is als bosgrond in gebruik. Tevens is te zien dat de basis van de infrastructuur die het dorp vormgeeft ook in de 18de eeuw al aanwezig was. De Ouwegemsesteenweg lijkt nauwelijks aan verandering onderhevig. Bebouwing concentreert zich voornamelijk rond de kruispunten met de wegen naar het noorden, de voorgangers van de huidige Ouwegemstraat, Beertegemstraat en Boeregemstraat. Op deze punten is sprake van een gemiddelde bewoningsdensiteit. In de Atlas der Buurtwegen (fig. 2.9), op de Vandermaelenkaart (fig. 2.10) en de Popp-kaarten (fig. 2.11) veranderen de wegen en bebouwing in en rond Ouwegem niet noemenswaardig, de bewoningsdensiteit blijft dan ook gelijk. Wel is op de Vandermaelenkaart te zien dat de wegen rond Ouwegem vanaf omstreeks 1850 vloeiender zijn opgetekend. Daarbij is op de Vandermaelenkaart te zien dat de Ouwegemsesteenweg lijkt te zijn doorgetrokken, waardoor het een oost-west verbinding vormde tussen Kruishoutem, Lozer en Zingem. Met name in de huidige situatie is te zien dat de bewoning zich sindsdien vooral langs deze weg heeft uitgebreid.

[5] Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Ouwegem, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121613 (geraadpleegd op 24 oktober 2016).

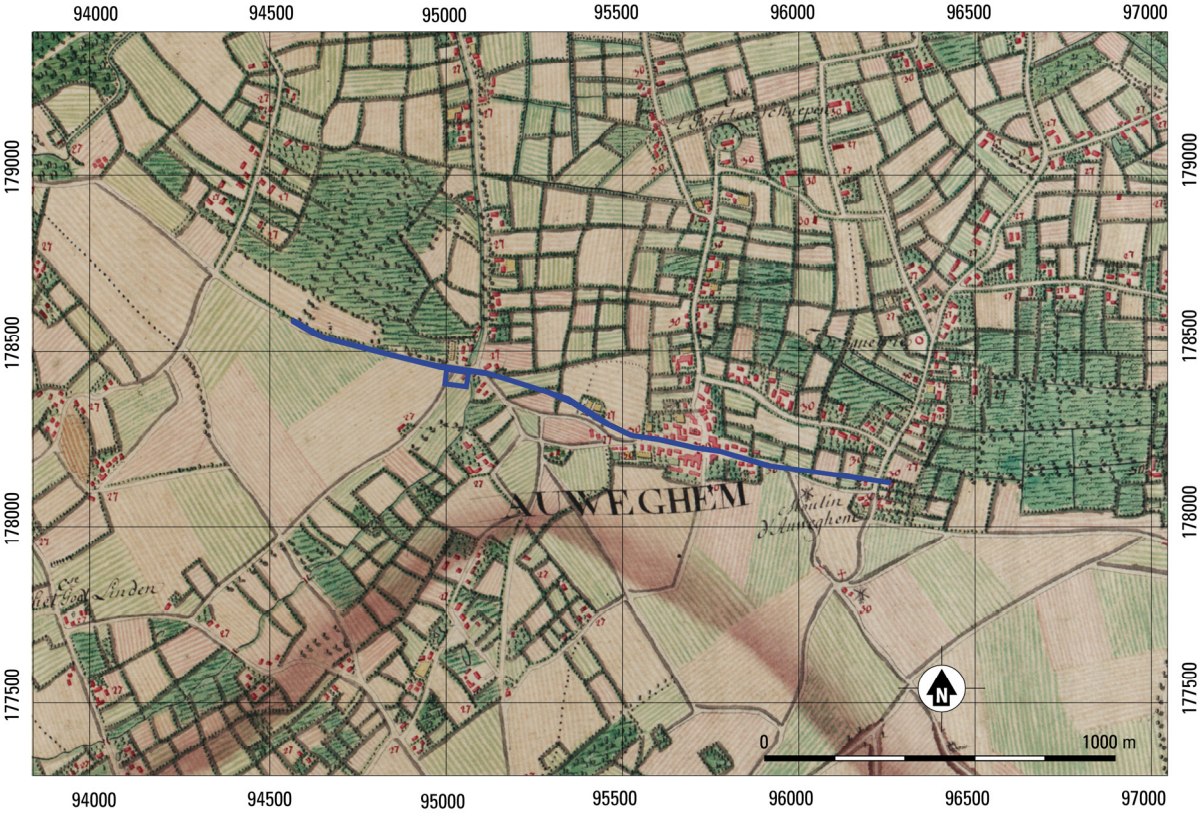

Fig. 2.8. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Plangebied (blauw) op de Ferrariskaart uit 1771-1178. Bron: geopunt.be/Agiv.

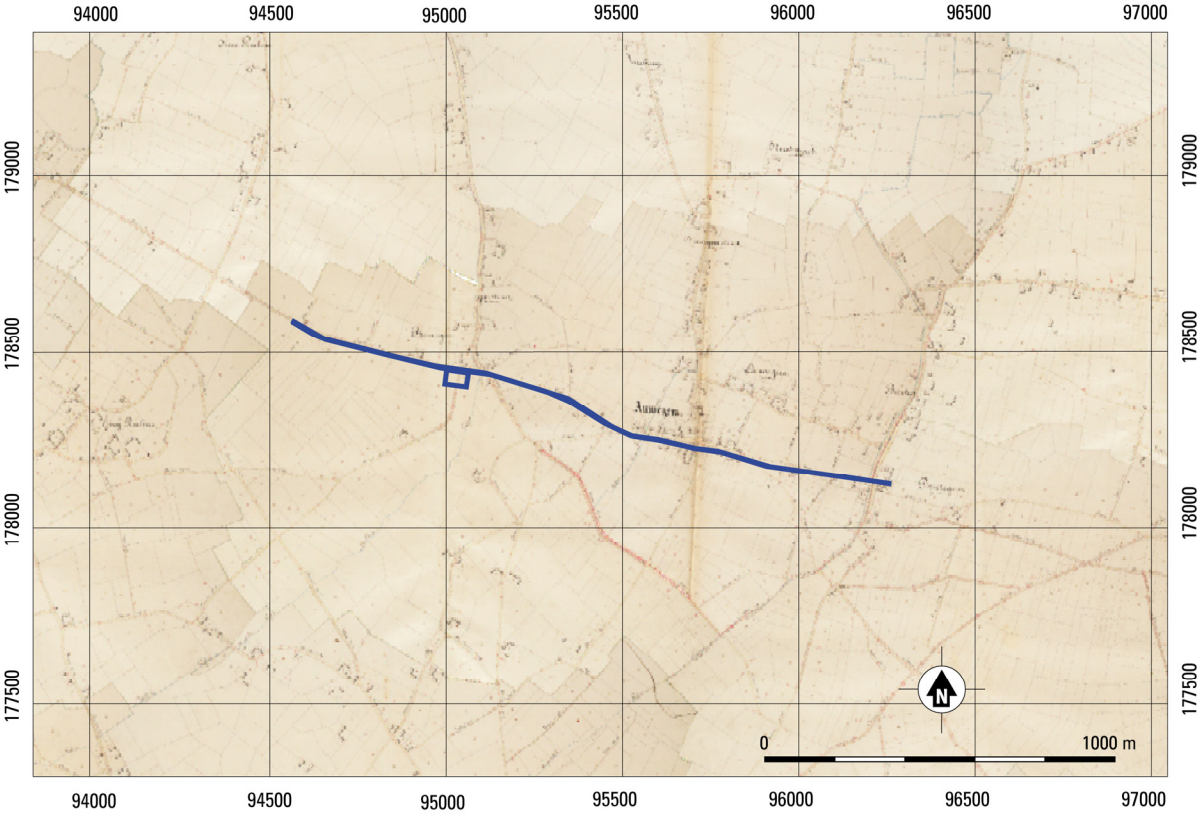

Fig. 2.9. Zingem – Collector Ouwegem fase 1(20.096B). Plangebied (blauw) op de Atlas der Buurtwegen uit 1843-1845. Bron: geopunt.be/Agiv.

Fig. 2.10. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Plangebied (blauw) op de Vandermaelenkaart uit ca. 1850. Bron: geopunt.be/Agiv.

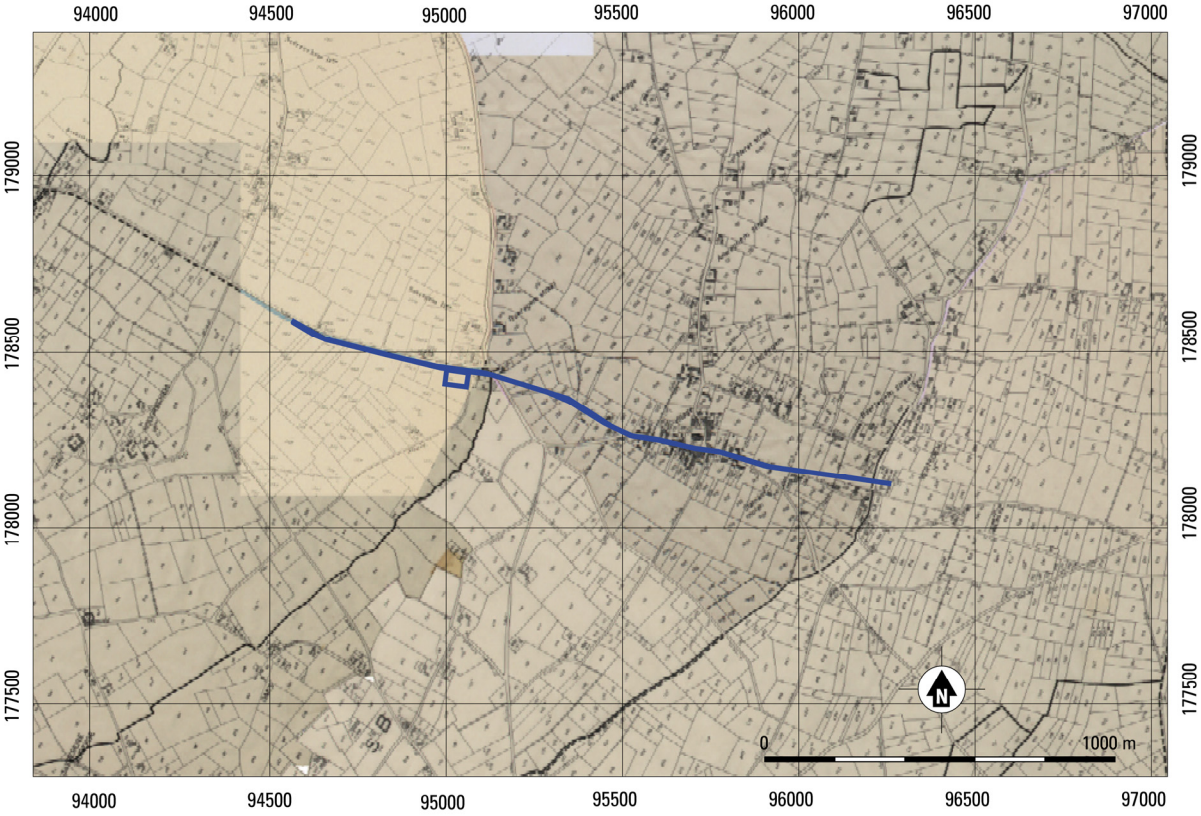

Fig. 2.11. Zingem – Collector Ouwegem fase 1 (20.096B). Plangebied (blauw) op de Popp-kaarten uit 1842-1880. Bron: geopunt.be/Agiv

Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of in een archeologische zone. De diverse archeologische vindplaatsen langs de Ouwegemsesteenweg wijzen erop dat het een oude weg betreft. Direct ten zuiden van het plangebied zijn concentraties aardewerk aangetroffen uit de Romeinse tijd (CAI-nummers 155.656 en 503.830). De geplande zone voor grondverbetering oversnijdt hier een van deze vindplaatsen (CAI-nummer 503.830). Op deze locatie is niet alleen Romeins aardewerk aangetroffen, maar ook bouwmateriaal zoals *tegulae* en *imbrices*. Even ten zuiden daarvan bevindt zich een zone waar indicaties zijn voor Neolithische bewoning (CAI-nummer 503.828).

Ten westen van Ouwegem zijn langs de Ouwegemsesteenweg aardewerkfragmenten en lithisch materiaal uit het Jong-Paleolithicum tot en met het Laat-Neolithicum aangetroffen (CAI-nummers 500.507, 500.508), alsmede graven en bewoningsresten vanaf de Late Bronstijd tot en met de Midden-Romeinse tijd (CAI-nummers 500.507, 500.508 en 500.510). Daarbij heeft ten westen van Ouwegem, ten zuiden van de Ouwegemseweg het Kasteel della Faille gestaan, welke tenminste in de 15de-16de eeuw reeds bekend was (CAI-nummer 158.085).

In het oosten zijn langs de Ouwegemsesteenweg vooral sites gesitueerd uit de IJzertijd en (midden-)Romeinse tijd. Het betreffen voornamelijk resten van brandrestgraven, maar de hoeveelheid scherven kan op sommige locaties wijzen op de nabijheid van een nederzetting (CAI-nummers 40.033, 500.239, 503.828, 503.839).

Direct aan de Ouwegemsesteenweg, maar ook in de verdere omgeving, zijn meerdere vindplaatsen, vondstconcentraties, grafresten en (mogelijke) bewoningssporen aanwezig vanaf het Jong Paleolithicum tot en met de Middeleeuwen en eventueel nog de Nieuwe Tijd. De kans is daardoor groot dat in het plangebied archeologische resten te verwacht zijn.

CAI-nr	naam	periode	omschrijving
40.033	t Peerdeken	midden-Romeinse tijd Metaaltijden	**midden-Romeins:** klein Romeins grafveld: 3 brandrestengraven (1 graf dateerbaar: 2de helft 2de eeuw), twee graven met enkel de bodem nog in situ en de rest van de vondsten verspreid over het terrein; derde graf was gedeeltelijk verstoord bij de aanleg van een drainagegracht. **Metaaltijden:** enkele scherven aardewerk
150.159	Lange Aststraat I	Volle Middeleeuwen Vroege Middeleeuwen (Merovingisch) Late Middeleeuwen Steentijd	**Volle Middeleeuwen**: kuilen, paalkuilen, greppels, grachten, waarvan de meeste aardewerk bevatten dat in deze periode kon gedateerd worden. Er zijn twee huisplattegronden te onderscheiden, waarvan één driebeukig hoofdgebouw en één bijgebouw. Deze sporen behoren tot een volmiddeleeuws erf. **Vroege Middeleeuwen:** vier kuilen, waarin ook kenmerkend aardewerk werd gevonden, en een paalspoor. Verder werden nog drie sporen gevonden die mogelijk ook in deze periode te dateren zijn **Late Middeleeuwen:** kuilen en greppels die aan de hand van het aardewerk dat erin werd gevonden voornamelijk in de 14de eeuw kunnen gedateerd worden. **Steentijd:** enkele lithische artefacten; silexafslagen en geretoucheerde artefacten: o.a. kling, schrabber, microdenticules

155.656	Pluimke	Late Middeleeuwen Romeinse tijd	**Late Middeleeuwen:** duidelijke concentratie laatmiddeleeuws aardewerk **Romeinse tijd:** randfragment van bord in Pompejaans rood en 17-tal fragmenten handgemaakte waar van protohistorische en Romeinse datering
158.085	Kasteel van Huise/Kasteel della Faille	Late Middeleeuwen	meerledige site met walgracht met afzonderlijk omgracht opperhof en omgracht neerhof. Reeds eigenaars gekend uit de 15de-16de eeuw. In 19de eeuw ontwikkeling naar kasteel met aangepaste aanleg en Engelse tuin.
165.958	Kolpaart	Nieuwste tijd	Zilveren munt, Frans, 1853
207.624	Diepestraat	Vroege Middeleeuwen (Merovingisch)	Gouden Tremissis, chitry les mines, monetario austrulfo, ca.585-675.
208.528	Den Bos	Nieuwe tijd Onbepaald	**Nieuwe tijd:** gracht, te relateren aan perceelsgracht die ook al zichtbaar is op de Ferrariskaart. **Onbepaald:** Drie kuilen, zonder archeologisch materiaal
500.239	Huise 't Peerdeke	IJzertijd midden-Romeinse tijd	**IJzertijd:** relatief grote hoeveelheid handgevormd aardewerk. Deel van het aardewerk kan in de La Tène-periode geplaatst worden. De gronden in Huise 't Peerdeken werden waarschijnlijk reeds tijdens de IJzertijd in cultuur gebracht. De hoeveelheid scherven kan echter ook wijzen op een nederzetting in de buurt. m**idden-Romeinse tijd**: 6 brandrestengraven: rechthoekige kuilen met rechte wanden en relatief vlakke bodem. Onderaan de kuilen werden nog restanten van de brandstapel aangetroffen. De meeste graven hadden een beperkt aantal bijgiften, met uitzondering van graf B (zes stuks aardewerk).- Graf A: sterk gefragmenteerd aardewerk, 179 fragmenten van schoennagels - Graf B: rijkste graf met zes individuen aardewerk; stukjes brons van een fibula, twee grote nagels en ijzerslakjes (2de kwart of midden 2de eeuw) - Graf C: kookpot; fragment van een fibula en 160 stukjes van schoennagels. - Graf D: drie individuen aardewerk; munt van keizer Hadrianus (datering tijdens of na regeerperiode van Hadrianus (117-138)) -Graf E: kookpot en sterk gefragmenteerde scherven; stukjes dunne ijzerplaat (scheermes?) - Graf F: 3 individuen aardewerk; 10-tal fragmenten van grote nagels en 20 stukjes ijzer (2de helft 2de eeuw).
500.240	Kloosterstraat I	Romeinse tijd	kleine concentratie dakpanfragmenten
500.346	Beerlegem	Bronstijd	enkelvoudige circulaire structuur (grafheuvel)
500.370	Ast	Romeinse tijd	aardewerk
500.432	Huisekoutermolen	Late Middeleeuwen	Korenmolen, voor het eerst vermeld in 1555. Staakmolen op open teerlingen. Waarschijnlijk in Waregem opgetrokken op het einde van de 13e eew, "Hoogmolen" genaamd, in werking tot 1948, in 1971 verkocht en naar Huise overgebracht, op de plaats van een vroegere windmolen. Werd in 1972-75 volledig gerestaureerd. Gerangschikt als monument in 1943. Verhuisd door de eigenaar om verdere vernieling op oorspronkelijke plaats

			(werd industrieterrein) te voorkomen. Op de huidige plaats stonden vroeger al twee windmolens (één houten, één in steen, waarvan lichaam bewaard). Landschap errond beschermd in 1975
500.491	Goedleven	Neolithicum	Belangrijke verzameling silexvondsten, waaronder enkele pijlpunten, schrabbers, klingen en talrijke afslagen
500.507	Lozer-meulen	Laat-Neolithicum Jong-paleolithicum midden-Romeinse tijd Late IJzertijd	**Laat-Neolithicum:** Klokbekerscherven en lithisch materiaal **Jong-Paleolithicum:** Lithisch materiaal m**idden-Romeinse tijd:** Brandrestengraf met nis, bekertje in gewoon aardewerk in de nis. Daarbij mogelijke nederzetting op basiss van vondsten: munten (Constantinus I en Keltische Atisios/Remos), glazen ring, fragment van een maalsteen en aardewerk. **Late IJzertijd:** brandrestengraf en een aantal verstoorde crematies. Mogeliike nederzetting op basis van La Tene 3B aardewerk,
500.508	Lozer-Kasteel	Neolithicum Laat-Paleolithicum IJzertijd (Vroege La Tene) midden-Romeinse tijd	**Neolithicum:** Fragmenten van een gepolijste bijl en silexverschraal aardewerk **Laat-Paleolithicum:** Diverse vuurstenen artefacten, o.a. z.g.n. dolkkling, steker, schrabbers, kerfrest, geretoucheerde klingen en afslagen. Eveneens 1 laatpaleolithische Tjongerspits. **Late IJzertijd (Vroege La Tene):** Veel sporen vernietigd door uitzavelingen, Kuilen en paalgaten (geen huisplattegrond of structuur gereconstrueerd). Vondsten: vooral nederzettingskeramiek (geknikte schalen, situla-vormige potten, lappenschalen), ook spinschijfjes, maalsteenfragmenten en ijzerslakken. m**idden-Romeinse tijd**: sporen van graven en bewoning uit begin 3de eeuw: 39 brandrestengraven onderzocht (rechthoekige kuilen, waarvan sommige sporen vertoonden van een houten bekisting), ook grafnissen. Grafvondsten: aardewerk (terra sigillata, terra nigra, gevernist aardewerk, Pompejaans rood; mortaria, bekers, kookpotten), metaal (7 fibulae), versierd been, glazen flesje en munt (Faustina II). (rechthoekige) kuilen, paalsporen en resten van een bewoningslaag. Vondsten: onder meer aardewerk, dakpanfragmenten, maalstenen en fragmenten van potovens; ook een stuk van een terracottabeeldje en een crusta
500.510	Huise Ouwegemsesteenweg I	Late Bronstijd	Mogelijke nederzetting. Greppelstructuren, vuurstenen artefacten en protohistorische scherven (urnenveldmateriaal).
503.825	Hoog-Boeregem	Onbepaald	knuppelweg (in de jaren '50 van de 20ste eeuw ontdekt): bestond uit houten paaltjes
503.828	Hoog Boeregem	Neolithicum	Indicator voor 'vrij grote neolithische site'.
503.829	De Rechte Man	Neolithicum	zone met neolithische vondsten'.
503.830	Ouwegemsesteenweg	Romeinse tijd	Romeinse vondstenconcentratie van aardewerk (o.a. terra

			sigillata, terra nigra, Pompejaans rood, zeepwaar en gewoon aardewerk), tegulae en imbrices.
503.833	Sint-Petrus & Urbanuskerk	Late Middeleeuwen	De kerk zelf is laatromaans (12de-13de eeuw). Bij de aanleg van verwarming zijn oxiderend gebakken vloertegels aangetroffen met centraal stempelmotief, niet meer in situ waarschijnlijk lokaal vervaardigd
503.835	Rooigemsebeek site 1	Neolithicum	22 schrabbers, 5 bekken/boren, 2 dwarspijlen, 2 gevleugelde pijlpunten, 6 geretoucheerde afslagen, 6 geretoucheerde klingen, 1 wrijfsteen, 1 afslagbijl, 1 gepolijste bijl, 1 klopper, 127 afslagproducten, 13 kernen, 18 onbepaalde artefacten
503.838	Ouwegemsesteenweg I	Metaaltijden	een 8-tal scherven in protohistorische techiek. Enkele zijn mogelijk inheems-Romeins
503.839	Zingemse steenweg I	Metaaltijden Romeinse tijd	**Metaaltijden:** protohistorisch materiaal (aardewerk en silex) **Romeinse tijd:** aardewerk

Tabel 2.1. Zingem – Ouwegem (20.096B). Locaties uit de CAI in de nabije omgeving van het plangebied.

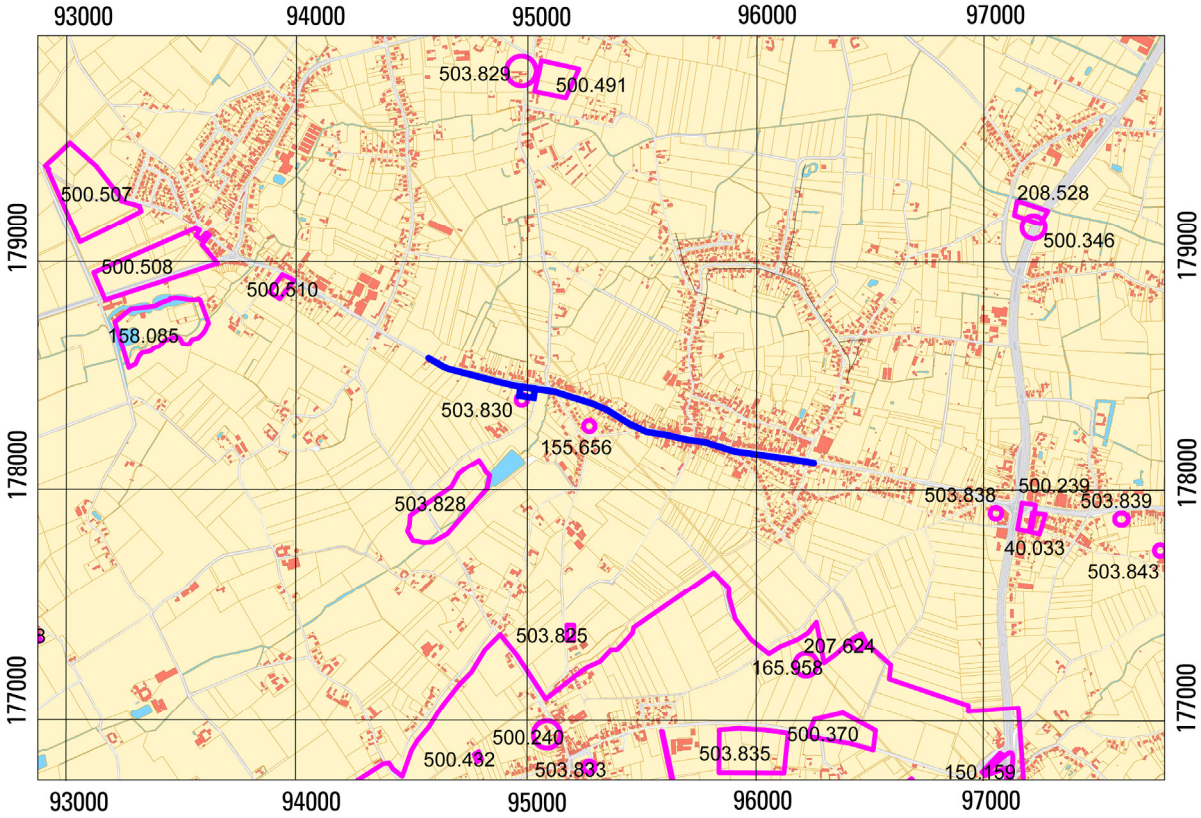

Fig. 2.12. Zingem – Ouwegem (20.096B). Plangebied (blauw) en locaties uit de CAI (roze) op de topografische kaart. Bron: cai.onroerenderfgoed.be

2.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING / SYNTHESE

In paragraaf 1.5 zijn de doel- en vraagstellingen van het onderzoek geformuleerd. In deze paragraaf zullen deze in de lopende tekst beantwoord worden.

In het plangebied zullen riolerings- en wegeniswerkzaamheden uitgevoerd worden (zie paragraaf 1.2). Tevens zal een terrein (352b) ingericht worden voor grondverbetering. Voor het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om een inschatting te maken van de archeologische potentie en kenniswinst.

Op diverse historische kaarten is de voorloper van de Ouwegemsesteenweg reeds aanwezig. Met name ter hoogte van het centrum van Ouwegem is de densiteit aan historische bebouwing hoog. Hetzelfde geldt voor de kruising van de Boeregemstraat met de Ouwegemsesteenweg. Het perceel (352b) dat voor grondverbetering in gebruik zal genomen worden, lijkt voornamelijk een agrarische functie te hebben gehad. In de omgeving van het plangebied zijn vele archeologische waarnemingen bekend. Op het perceel 352b (gemeente Kruishoutem) is vondstconcentratie Romeins aardewerk en bouwmateriaal aangetroffen (CAI-locatie 503.830). Deze vondst wijst op de aanwezigheid van een site uit Romeinse tijd. De aanwezigheid van Romeins bouwmateriaal (*tegulae* en *imbrices*) wijzen mogelijk op de aanwezigheid van steenbouw. Op basis van de bekende informatie is dit echter niet met zekerheid te bepalen. Ten zuiden van het perceel tussen de Hamstraat en de Plankbeek ligt CAI-locatie 503.828, wat een site uit het Neolithicum zou zijn. In de ruimere omgeving zijn vondsten bekend uit de Steentijd, Metaaltijden en Middeleeuwen.

De aanleg van het huidige rioleringsstelsel en de huidige wegen hebben reeds gezorgd voor een hoge mate van verstoring. De impact van de toekomstige werken op het eventuele archeologische bodemarchief is dan ook eerder beperkt. Omwille van deze verstoringen is het potentieel op kenniswinst ter hoogte van de weg zeer gering. In deze zone kunnen enkel de onderzijdes van diepe sporen verwacht worden. De baten van een eventueel onderzoek wegen dan ook niet op tegen de kosten.

Binnen de werken valt ook het inrichten van een terrein voor grondverbetering (perceel 352b; oppervlakte 2391 m^2). Voor dit perceel is onbekend of verstoringen aanwezig zijn. Deze zone staan bodemkundig geklasseerd als een droge lemig zandbodem met verbrokkelde textuur B-horizont.
De (eventueel) aanwezige archeologische waarden op dit perceel worden bedreigd door de geplande werkzaamheden (impact). Dit perceel heeft een hoge potentie op kennisvermeerdering. Deze potentie wordt bepaald door - voor zover bekend - het ontbreken van verstoringen, de landschappelijke ligging (ten zuiden van een steilrand en naast de Plankbeek op) en de vondst van Romeins materiaal op of in de onmiddellijke omgeving van perceel 352b. Deze potentie geldt voor alle periodes en meer specifiek voor de Romeinse tijd. Verder onderzoek wordt dan ook nodig geacht op dit perceel. Dit onderzoek dient gefaseerd uitgevoerd te worden. In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd te worden. Hieruit zal moeten blijken wat de beste vervolgstrategie is (archeologische boringen, proefsleuven of geen vervolg). In de delen van het perceel die niet ontgraven zullen worden, dienen maatregelen genomen te worden zodat de impact van het vrachtverkeer op de ondergrond beperkt wordt.

2.5 SAMENVATTING GERICHT OP EEN GESPECIALISEERD PUBLIEK

In het plangebied zullen riolerings- en wegeniswerkzaamheden uitgevoerd worden (zie paragraaf 1.2). Voor het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om een inschatting te maken van de archeologische potentie en kenniswinst. De aanleg van het huidige leidingenstelsel en de huidige weg

hebben reeds gezorgd voor een hoge mate van verstoring. De impact van de geplande werkzaamheden ter hoogte van de wegen is dan ook beperkt. Het potentieel op kennisvermeerdering in deze zones is beperkt (onderzijde diepe sporen). De baten van een eventueel onderzoek wegen voorts niet op tegen de kosten.

Een deel van perceel 352b zal in gebruik genomen worden voor grondverbetering, waarbij de teelaarde verwijderd zal worden. Bijgevolg betekent dit een bedreiging voor de eventueel aanwezige archeologische waarden. Deze zone bevindt zich op een interessante landschappelijk positie met de potentie op het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit alle periodes en de Romeinse tijd in het bijzonder, die te verwachten zijn onmiddellijk onder de bouwvoor (vanaf een diepte van ca. 30 á 40 cm). Hierdoor komen de mogelijke vindplaatsen in gevaar en wordt een gefaseerd vooronderzoek geadviseerd.

2.6 SAMENVATTING GERICHT OP EEN NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK

Binnen het plangebied zullen riolerings- (aanleg gescheiden rioleringsstelsel) en wegeniswerkzaamheden uitgevoerd worden. Omwille van de omvang van de werkzaamheden diende een archeologienota opgesteld te worden. Hieruit bleek dat een archeologisch vervolgonderzoek enkel nodig geacht wordt op een perceel dat deels in gebruik genomen zal worden ten behoeve van grondverbetering. Aangezien een deel van dit perceel zal ontgraven worden tot onder de teelaarde, komen de mogelijk aanwezige archeologische vindplaatsen in gevaar. In de overige zones van het plangebied dient geen verder onderzoek uitgevoerd te worden, gezien de reeds aanwezige verstoringen en anderzijds vanwege het ontbreken/beperkt zijn van een potentieel op kennisvermeerdering.

3 LITERATUUR

Bogemans, F., 2007: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 29 Kortrijk*. Brussel.

Gullentops F./ F. Bogemans /G. de Moor / E. Paulissen /A. Pissart, 2001: Quaternary litostratigraphic units (Belgium). *Geologica Belgica* 4, 1-2, 153-164.

Jacobs, P./M. De Ceukelaire/W. De Breuck/G. de Moor, 1999: Kaartblad 29 Kortrijk. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België - Vlaams Gewest*, Brussel.

Websites

https://cai.onroerenderfgoed.be
https://geo.onroerenderfgoed.be
http://www.geopunt.be
https://inventaris.onroerenderfgoed.be
http://ngi.be

4 PLANNENLIJST PROJECTCODE 2016L216

Figuur nummer	Type	Onderwerp	Aanmaakschaal	Aanmaakwijze	Datum
1.1	locatiekaart	Locatie plangebied	onbekend	Digitaal	18-10-2016
1.2	topografische kaart	locatie plangebied	onbekend	Digitaal	18-10-2016
2.1	Tertiairgeologische kaart	Locatie plangebied	1:50.000	Digitaal	24-10-2016
2.2	Quartair geologische kaart	Locatie plangebied	1:50.000	Digitaal	24-10-2016
2.3	Hoogtemodel (1m)	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:20.000	Digitaal	18-10-2016
2.4	Hoogteverloop	Hoogteverloop in het plangebied	onbekend	Digitaal	18-10-2016
2.5	Bodemkaart	Locatie plangebied	1:20.000	Digitaal	18-10-16
2.6	Potentiële erosiekaart	Locatie plangebied	1:20.000	Digitaal	24-10-2016
2.7	Bodembedekkingskaart	locatie plangebied	onbekend	Digitaal	24-10-2016
2.8	Historische kaart	Locatie plangebied op de Ferrariskaart	onbekend	Analoog	1771-1778
2.9	Historische kaart	Locatie plangebied op de Atlas der Buurtwegen	onbekend	Analoog	1843-1845
2.10	Historische kaart	Locatie plangebied op de Vandermaelen	onbekend	Analoog	1846-1854
2.11	Historische kaart	Locatie plangebied op de Popp-kaart	onbekend	Analoog	1842-1880
2.12	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	2001-2016
Bijlage 2	Kadasterkaart	Locatie plangebied	1:2500	Digitaal	onbekend
Bijlage 3-6	Verstoringskaarten	Diepte van de geplande ingrepen	onbekend	Digitaal	24-10-2016
Bijlage 7	Plannen van de werkzaamheden	Plannen van de werkzaamheden	onbekend	Digitaal	onbekend

BIJLAGE I OVERZICHT VAN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

begin	einde	periode
1789 na Chr. -	heden	Nieuwste Tijd
1500 na Chr. -	1789 na Chr.	Nieuwe Tijd
1200 na Chr. -	1500 na Chr.	Late Middeleeuwen
900 na Chr. -	1200 na Chr.	Volle Middeleeuwen
430/450 na Chr. -	900 na Chr.	Vroege Middeleeuwen
275 na Chr. -	430/450 na Chr.	laat-Romeinse tijd
69 na Chr. -	275 na Chr.	midden-Romeinse tijd
57 voor Chr. -	69 na Chr.	vroeg-Romeinse tijd
250 voor Chr. -	57 voor Chr.	Late IJzertijd
475/450 voor Chr. -	250 voor Chr.	Midden IJzertijd
800 voor Chr. -	475/450 voor Chr.	Vroege IJzertijd
1050 voor Chr.-	800 voor Chr.	Late Bronstijd
1800/1750 voor Chr.-	1050 voor Chr.	Midden Bronstijd
2000/2100 voor Chr.-	1800/1750 voor Chr.	Vroege Bronstijd
5300 voor Chr. -	2000 voor Chr.	Neolithicum
9500 voor Chr. -	5300 voor Chr.	Mesolithicum
tot 9500 voor Chr.		Paleolithicum

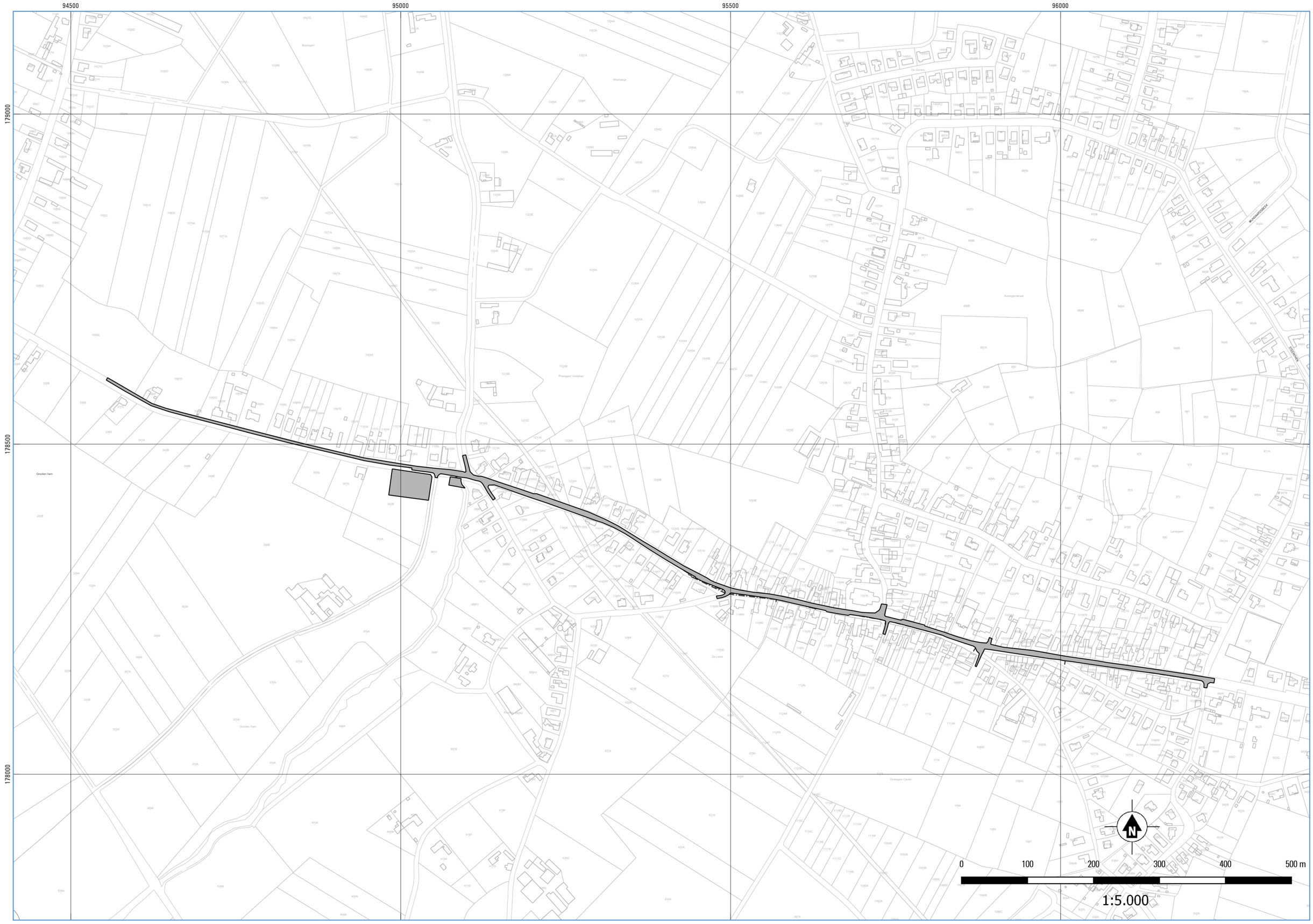
94500
95000
95500
96000
179000
178500
178000
0
100
200
300
400
500 m
1:5.000

Bijlage 3. Diepte van de geplande ingrepen (1/4)

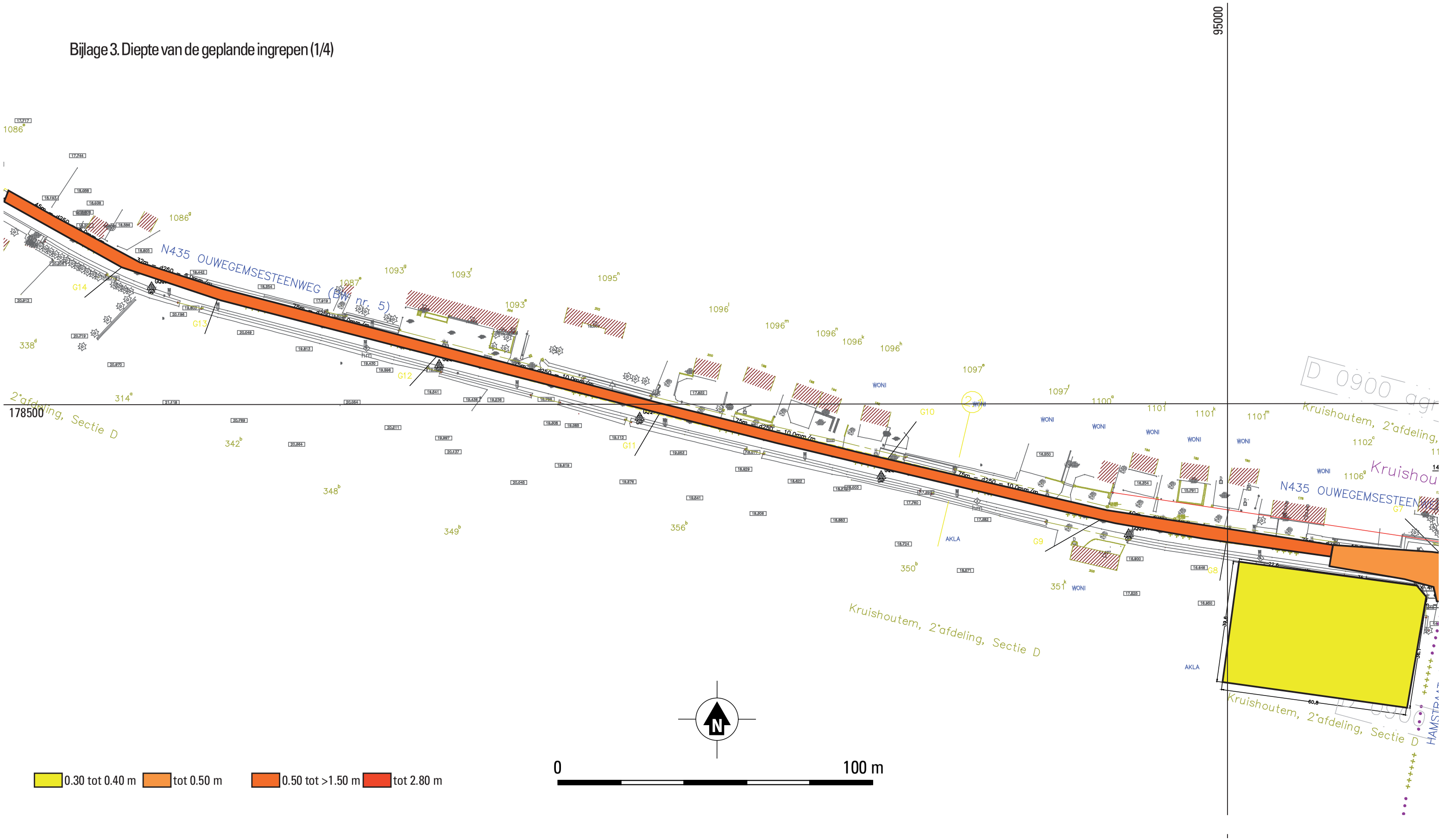

Bijlage 4. Diepte van de geplande ingrepen (2/4).

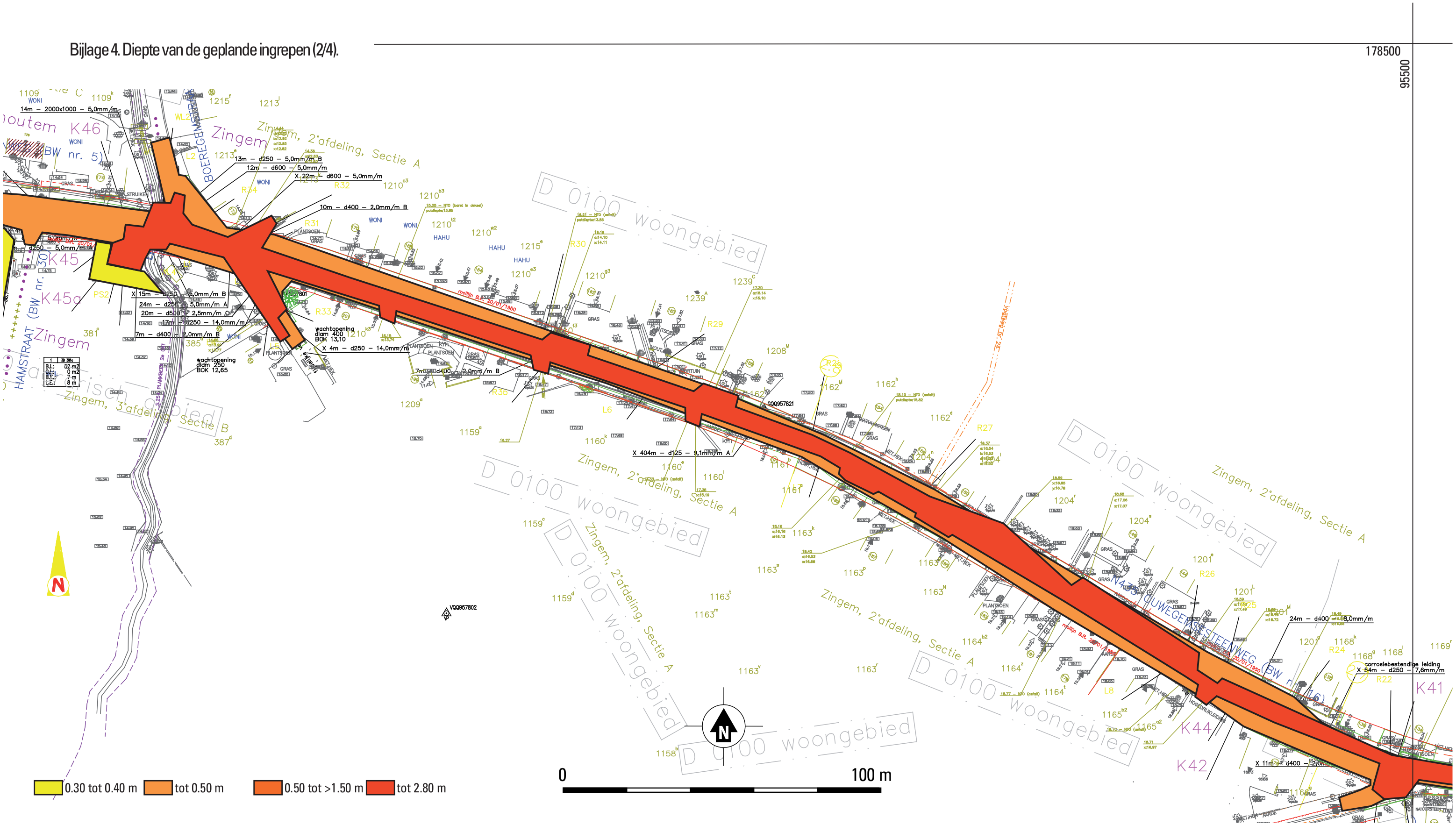

Bijlage 5. Diepte geplande ingrepen (3/4).
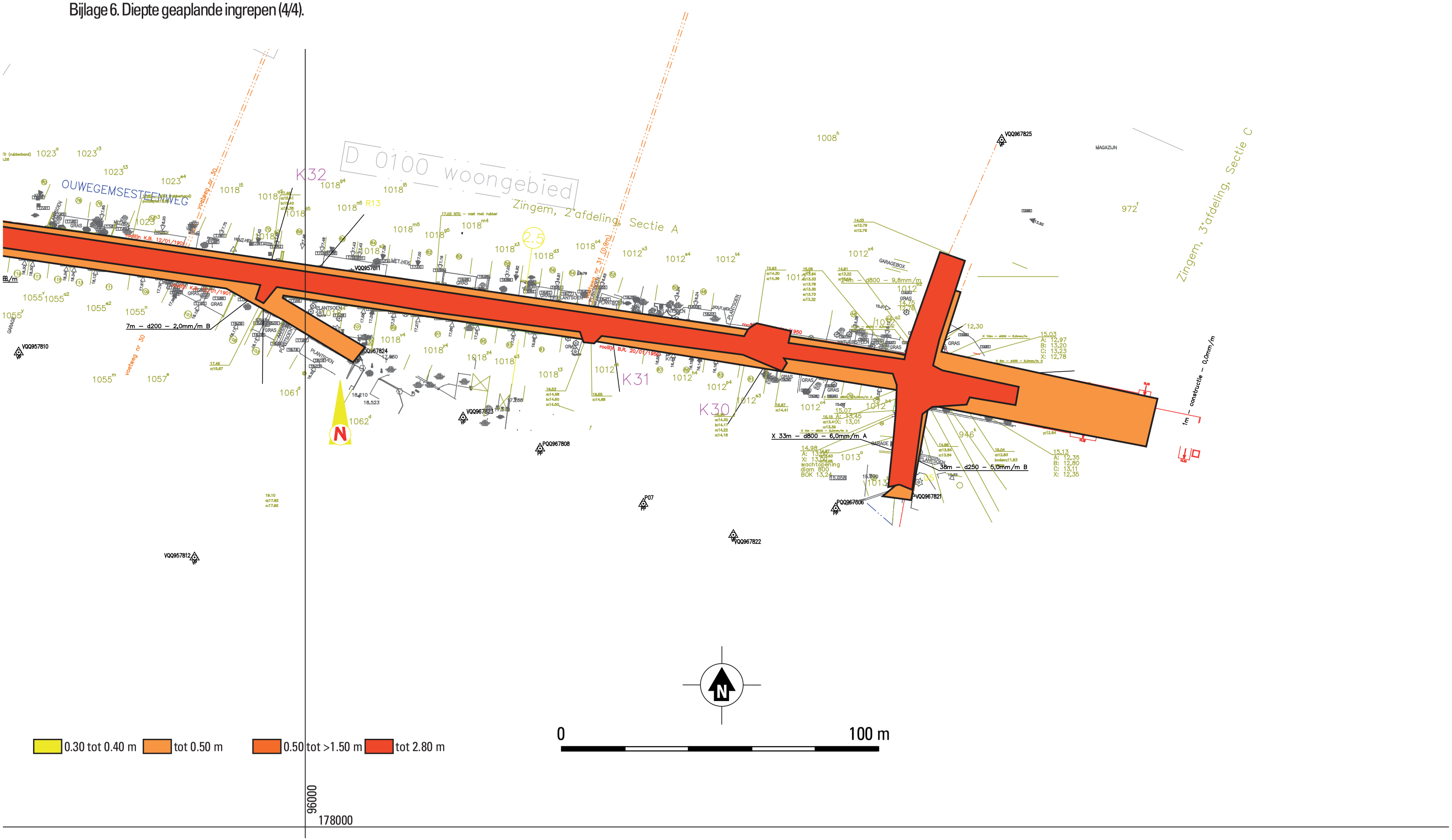
Bijlage 6. Diepte geaplande ingrepen (4/4).